

BUURTSCHAP LANKES

CULTUURHISTORISCH WAARDEVOLLE ELEMENTEN (QUICKSCAN)

Zicht op de 'knoop' waar de Lankesstraat (links) en de Kortestraat (midden) elkaar kruisen. Rond deze 'knoop' ligt een cluster voormalige langgevelboerderijen (gezien vanaf de Nieuwstraat).

Voorblad: Zicht vanuit de Venstraat in de richting van de Lankesstraat met een reeks van drie voormalige langgevelboerderijen in elkaars verlengde.

BUURTSCHAP LANKES

CULTUURHISTORISCH WAARDEVOLLE ELEMENTEN (QUICKSCAN)

13 december 2019
definitieve versie

Leon van Meijel

van Meijel – adviseurs in cultuurhistorie, Nijmegen

Janneke Hoenselaars

Landplus cultuurhistorisch advies, Nijmegen

in opdracht van

Gemeente Uden

contactpersonen

Linda Ijseldijk (gemeente)

Peter Oomen (nieuwblauw)

Zicht op het grotendeels onbebouwde 'groene hart' van Lankes en de flankerende Kortestraat met bomenlaan (gezien vanuit het noorden vanaf de Liessentstraat).

INHOUDSOPGAVE

inleiding	7	aanbevelingen	56
het landschap	8	algemeen	56
de buurtschap	10	bestaande hoofdgebouwen	56
de erven	12	bestaande bijgebouwen	56
inrichtingsprincipe	12	nieuwbouw / architectuur / paden	56
Breestraat 1	14	erfinrichting en -beplanting	56
Breestraat 2;4	16	bijlage 1	
Kortestraat 1;1a	18	karakteristieke elementen in kaart gebracht	57
Kortestraat 5;5b	20	bijlage 2	
Kortestraat 7	22	bekeken adressen	58
Kortestraat 2	24	bijlage 3	
Kromstraat 1	26	geraadpleegde bronnen	59
Lankesstraat 5	28	colofon	61
Lankesstraat 2;4	30		
Liessentstraat 17	32		
Liessentstraat 18	34		
Liessentstraat 26	36		
Liessentstraat 28 / Goorkensweg 7	38		
Liessentstraat 30	40		
Nieuwstraat 31	42		
Nieuwstraat 35	44		
Nieuwstraat 37	46		
Nieuwstraat 28	48		
Nieuwstraat 30	50		
Venstraat 2;4	52		
Wisselstraat 2;4	54		

Zicht op het oude gebogen deel van de Liessentstraat met drie langhuizen van wisselende ouderdom.

INLEIDING

aanleiding en doel

In de buurtschap Lankes zijn de boeren vertrokken maar het karakteristieke agrarische dorpsbeeld is goeddeels behouden. De buurtschap ligt inmiddels ingeklemd tussen bedrijventerreinen in het noorden en westen, de N264 en het dorp Volkel in het zuiden en – op geringe afstand – de vliegbasis Volkel in het oosten. De bewoners hebben behoefte aan kleinschalige ontwikkelingsmogelijkheden, zoals de bouw van enkele starters- en seniorenwoningen of de splitsing van bestaande panden. Dergelijke initiatieven maken de buurtschap toekomstbestendig én roepen de vraag op hoe je die kunt realiseren met behoud van het karakteristieke dorpsbeeld. Daarom is in samenspraak met de bewoners een visie opgesteld met het tweeledige doel: **mogelijkheden bieden binnen dorpseigen kaders.**

In aanvulling op de analyse van het dorpseigene in de visie, biedt dit rapport een overzicht van cultuurhistorisch karakteristieke groen- en bebouwingselementen in Lankes. Deze elementen zijn zó karakteristiek voor de buurtschap dat de inzet bij nieuwe ontwikkelingen zal zijn om ze in stand te houden, waar mogelijk te versterken en/of respectvol te transformeren. Er gaat dus **geen stolp over de karakteristieke elementen, maar de intentie is om te blijven zoeken naar een optimale balans tussen bestaande kenmerken en nieuwe gebruikswensen.**

verantwoording

Dit onderzoek is in december 2019 uitgevoerd door de cultuurhistorici Janneke Hoenselaars (erven) en Leon van Meijel (gebouwen). Het onderzoek heeft de reikwijdte en diepgang van een quickscan. Literatuur- en archiefonderzoek zijn achterwege gebleven. Het onderzoek is primair gebaseerd op het bestuderen van historische kaarten en op veldwerk te plaatse.

leeswijzer

Voor een goed begrip van de karakteristieke groen- en bebouwingselementen begint dit rapport eerst met een hoofdstuk over 'het landschap' met een bondige duiding van de verschillende landschapstypen en de positionering van de buurtschap daarin. Daarna volgt een hoofdstuk over 'de buurtschap' met een bondige duiding van het historische bebouwingspatroon en wegenstelsel. De kern van dit rapport wordt gevormd door het hoofdstuk 'de erven'. Daarin worden de nog aanwezige karakteristieke groen- en bebouwingselementen op een rij gezet en in beeld gebracht. Het rapport sluit af met drie bijlagen en het colofon. De bijlagen omvatten achtereenvolgens een verzamelkaart met alle karakteristieke elementen (bijlage 1), een lijst van bekeken adressen (bijlage 2) en een lijst van geraadpleegde bronnen (bijlage 3).

HET LANDSCHAP

Het landschap is bepalend geweest voor het ontstaan en de ontwikkeling van Lankes.

heidegronden

De kern wordt van oudsher gevormd door een rafelig driehoekig gebied met gemene heidegronden. Dit gebied was voor gemeenschappelijk gebruik van alle omwonende boeren en was daarom (vrijwel) onbebouwd. Thans wordt dit gebied strak begrensd door rechte wegen met bomenrijen. Het open karakter is afgenomen maar nog wel goed herkenbaar en karakteristiek. Dit gebied is in de visie aangeduid als 'groene hart'.

erven / weilanden

De noord-, zuid- en westflank van het 'groene hart' is van oudsher bebouwd geweest met boerderijen: een aaneenschakeling van erven met aangrenzende weilanden. Dat bebouwingspatroon is thans nog goed herkenbaar (zie het hoofdstuk 'de erven').

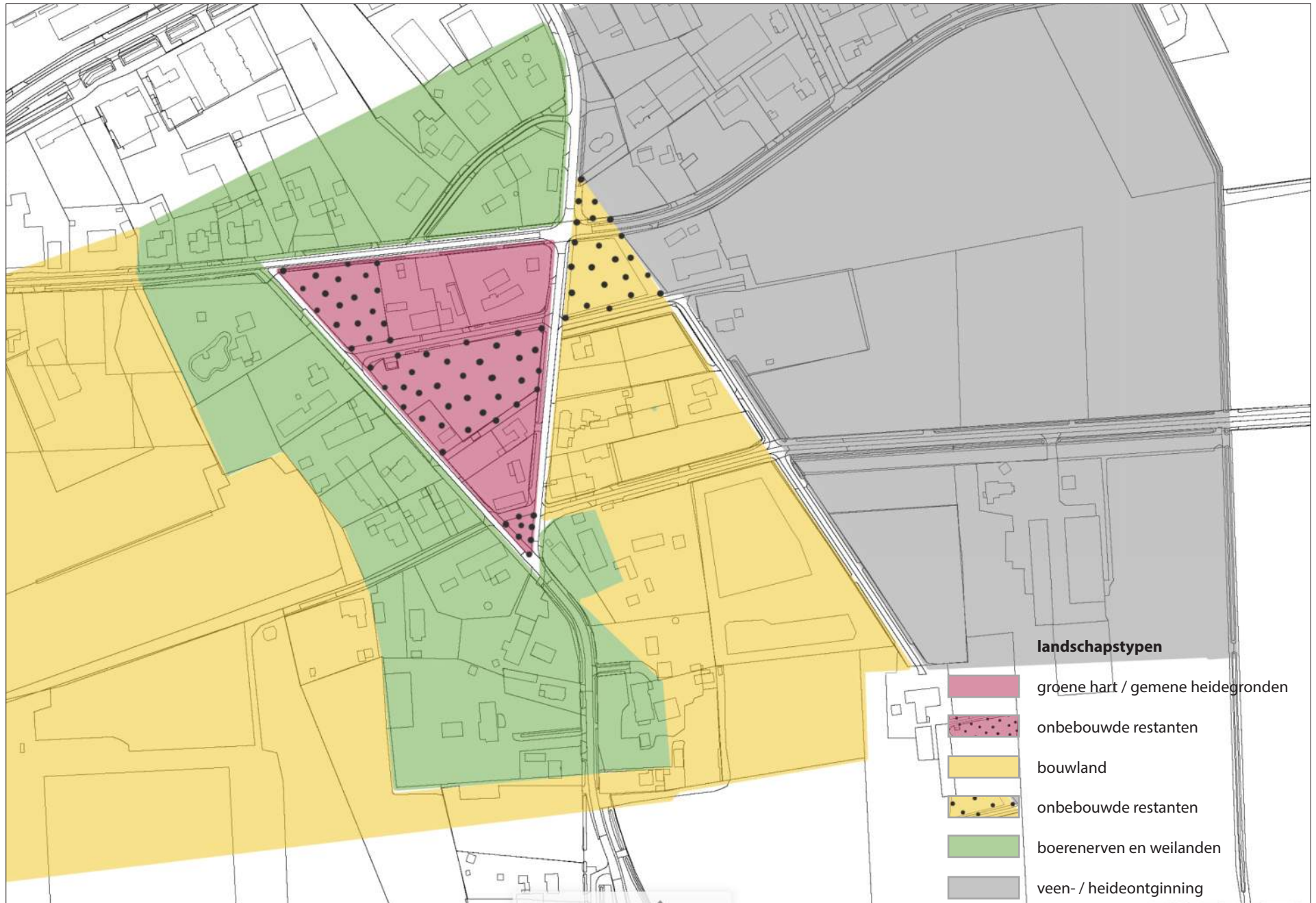
Situering van de buurtschap Lankes in het landschap op de topografische kaart van 1905.

bouwland

Rondom de buurtschap lag vanouds het bouwland: onbebouwde akkers. Die open weidsheid rond de buurtschap is nog goed herkenbaar. Alleen is het bouwland grenzend aan het 'groene hart' in de loop der tijd dichter bebouwd geraakt: de bebouwingsstructuur van de buurtschap omsluit nu het groene hart volledig. Alleen ter hoogte van de Liessentstraat en Breestraat bestaat nog een aaneenschakeling van open ruimtes richting het buitengebied: dat is karakteristiek.

veen- en heideontginningen

Ten oosten van de buurtschap zijn de uitgestrekte veen- en heideontginningen van de Peelsche Heide zichtbaar. Deze ontginningen bestaan grotendeels uit weilanden. Elk perceel werd oorspronkelijk omgeven door o.a. elzen. Ten oosten van Lankes zijn deze elzen grotendeels verdwenen en is het landschap open en weids geworden.

Actuele ondergrond met een schematische weergave van de historische landschapstypen op basis van de kadastrale minuut 1811-1832 en de topografische kaart uit 1898.

DE BUURTSCHAP

naam

De buurtschap dankt zijn naam waarschijnlijk aan de langgevelboerderijen waarvan er hier veel hebben gestaan en nog steeds een aantal resteren. Lankes is waarschijnlijk een verbastering van Lankhuis (zo staat het op de kaart van 1848), en dat verwijst naar lang huis.

hoofdropzet

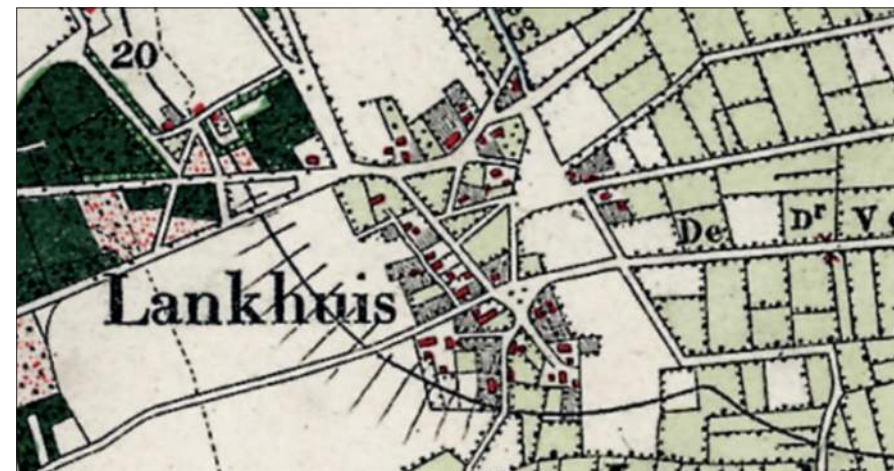
De oorspronkelijke hoofdropzet van Lankes bestaat uit de volgende onderdelen: de reeks erven aan de rand van het centrale heideveld met aan weerszijden daarvan de bouwlanden. Historische toponiemen zijn: Lankesse Veld, Griete, Nieuw Veld en voor de lager gelegen graslanden Witte Plak en 't Ven. Historische wegen waren de Breede Steeg, het huidige tracé Liessentstraat – Kromstraat, de 'weg naar Vensteeg' en een aantal smalle paden zoals de huidige Lankesstraat en het verdwenen Kapelpad

structuur

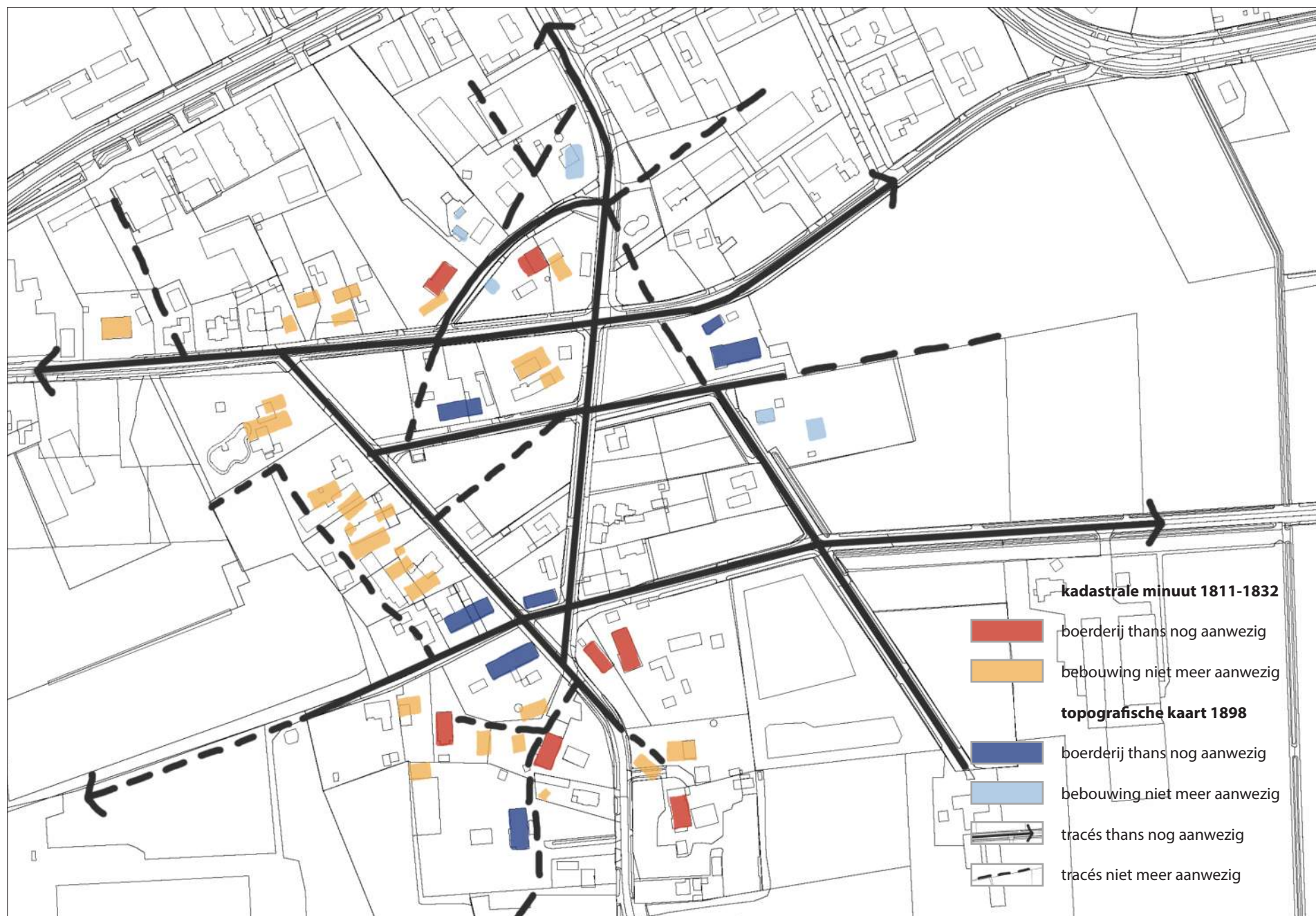
De oorspronkelijke structuur van Lankes bestaat uit een onregelmatig patroon van kruisende wegen en (verdwenen) paden met een aantal veelsprongen of 'knopen'. Dat patroon is duidelijk te zien op de topografische kaart uit 1896. Langs de wegen en paden lagen bermsloten waarvan er diverse nog aanwezig zijn (zie kaart p.57). De hoofdwegen werden en worden grotendeels begeleid door laanbeplanting. De bouwlanden hadden geen beplanting. Dat gold wel voor de weilanden aan de zuidzijde en in de heideontginningsgebieden. Deze percelen werden omgeven door singels die het gebied een besloten karakter gaven (anders dan nu het geval is).

bebouwingspatroon

Kenmerkend is de reeks boerderijen in de flank van het centrale heideveld, alle met het woongedeelte op het westen (deels met verdwenen paden voorlangs) en het bedrijfs gedeelte op het oosten. Thans zijn die paden verdwenen en worden de erven uitsluitend ontsloten via het bedrijfs gedeelte aan de huidige hoofdwegen.

De hoofdropzet, de hoofdstructuur en het bebouwingspatroon van Lankes op de Kadastrale Minuut van 1811-1832 en op de topografische kaart van omstreeks 1900.

Actuele ondergrond met een schematische weergave van de historische bebouwingslocaties en wegentracés op basis van de kadastrale minuut 1811-1832 en de topografische kaart uit 1898.

DE ERVEN

inleiding

In dit hoofdstuk worden de karakteristieke groen- en bebouwingselementen op de erven overzichtelijk op een rij gezet; alfabetisch op adres. Dat betreft min of meer authentieke onderdelen van de boerenerven zoals hoofd- en bijgebouwen, bomen, hagen en houtwallen. Deze elementen worden geïllustreerd met een (lucht) foto en bondig getypeerd. Bovendien wordt aangegeven waarom en/of in hoeverre het element karakteristiek is. Maar eerst volgt een korte introductie op het algemene inrichtingsprincipe van het erf.

algemeen inrichtingsprincipe

De buurtschap Lankes bestond van oudsher uit een aaneenschakeling van boerenerven rond een centraal heideveld. Dat patroon én het principe van het erf is thans nog goed herkenbaar, ook al wordt er nog nauwelijks actief geboerd in Lankes. Het erfprincipe is relevant voor het herkenbaar houden van de agrarische oorsprong van Lankes, én relevant als inspirerend principe voor toekomstige bouwopgaven in de buurtschap. Daarom wordt hier een beeld op hoofdlijnen geschetst van een erf: wat zijn van oudsher de karakteristieke elementen.

Hoofdgebouw: elk erf had van oudsher een hoofdgebouw in de vorm van een boerderij met een woon- en bedrijfsgedeelte onder één doorgaand dak (veelal van het type langgevel met dwarsdeel). Hiervan is een tiental voorbeelden in Lankes bewaard gebleven.

Bijgebouwen: bij het hoofdgebouw stond van oudsher een verzameling losse bijgebouwen zoals een schuur, karloods, jongveestal, open wagenschuur, bakhuis, varkenshok, kippenhok. Deze bijgebouwen zijn qua positie, omvang, verschijningsvorm altijd ondergeschikt aan het hoofdgebouw. Veel bijgebouwen zijn gesloopt. Een compleet beeld van de diversiteit aan bijgebouwen biedt het erf Nieuwstraat 35;37 dat beschermd is als gemeentelijk monument.

Haag / houtwal: toegepast als afscheiding van het erf of rond een wei, fruitboomgaard, moes- of bloementuin. Streekeigen haagbeplanting betreft onder meer meidoorn, sleedoorn, liguster, beuk of gemengde vorm. Een haag heeft van oorsprong een hoogte van 80 à 120 cm. Een houtwal bestaat uit een mengsel van inlandse houtsoorten die samen dienen als snoei- en hakhout én zorgen voor een wind- en zichtkering.

Erfonderdelen: een erf was van oudsher zelfvoorzienend en bestond uit een onderverdeling in nut en sier waarbij elke functie een eigen plek had: de moestuin, de bloemen- of siertuin, de boomgaard, het bleekveld, de mesthoop en de plukselkuil of groenkuil. Deze functionele ruimtes werden afzonderlijk omgeven door haagbeplanting. Rondom de fruitboomgaard en moestuin stond van oorsprong een veewerende haag als meidoorn en sleedoorn.

Bomen: van oudsher stonden er verschillende bomen op het erf.

- Lindeboom: voor het woongedeelte een solitaire lindeboom of een rijtje leilindes (als zonwering en voor het weghouden van vliegen).
- Notenbom: houdt door de sterke geur muggen op afstand.
- Hoogstam fruitbomen: als leverancier van fruit.
- Populier: als windvanger.
- Iep, (knot)wilg: als randbeplanting.

Actuele ondergrond met in groen de erven waar karakteristieke groen- en bebouwingselementen zijn aangetroffen. Deze erven komen in dit hoofdstuk aan bod, alfabetisch op straatnaam.

Breestraat 1

Op dit erf is de oorspronkelijke agrarische bebouwing verdwenen. Wel zijn karakteristieke elementen van de erfbeplanting behouden, namelijk:

- Het rijtje lindebomen aan de straat. Lindes zijn streekeigen bomen. Soms werden ze in vorm gesnoeid en deden ze dienst als zonwering. Lindebomen hielden ook de vliegen weg. Waarschijnlijk heeft direct achter deze bomen ooit een boerderij gestaan.
- De hagen en houtwallen rond het perceel. Deze manier van erfafscheiden komt van oorsprong ook al voor. Voor de haag geldt dat deze een hoogte heeft van 80 à 120 cm. Streekeigen haagbeplanting betreft ondermeer: meidoorn, sleedoorn, liguster, beuk of een gemengde vorm.

Breestraat 1: lindebomen, hagen en houtwal.

Breestraat 1: actuele luchtfoto met markering van de groenelementen. Op de foto's de haag en rijtje lindebomen (rechtsboven) en de houtwal (rechtsonder).

Breestraat 2;4

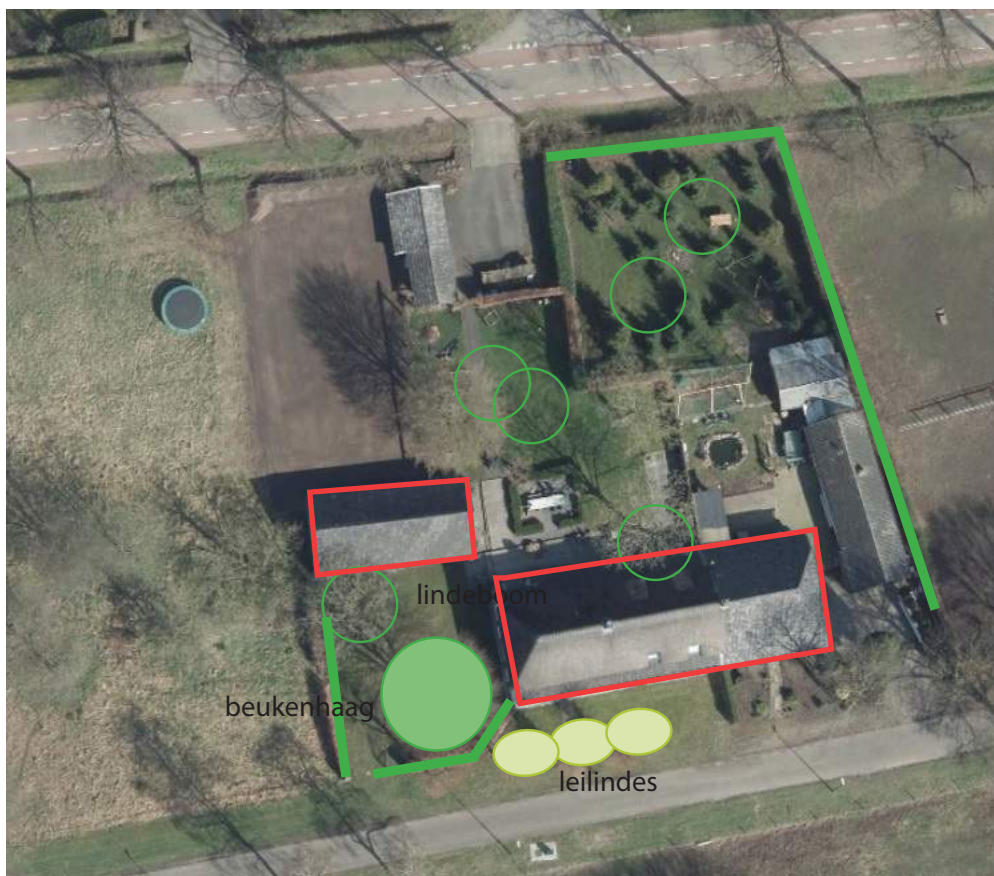
Voormalige langgevelboerderij uit omstreeks 1900 (BAG gegevens, vermoedelijk ouder), gesitueerd op het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan en met alle deuren op een rij aan de Breestraat, met het oorspronkelijke woongedeelte op het westen en het oorspronkelijke bedrijfsgedeelte op het oosten. Het bedrijfsgedeelte heeft thans ook een woonfunctie en is gesplitst waarbij het gedeelte van nr. 4 is vernieuwd (in 1965 volgens BAG). Bij de herbestemming en splitsing is de karakteristieke tweedeling tussen het woon- en bedrijfsgedeelte grotendeels verloren gegaan in het gevelbeeld en de erfinrichting. De visuele eenheid is verbroken door de afwijkende materialisatie, afwerking, kleurgebruik en goothoogte alsmede de taxushaag haaks op de voorgevel. De hoofdvorm zou één onlosmakelijke eenheid moeten zijn, en het totale erf één ruimtelijk geheel. Dat gegeven van een twee-eenheid is namelijk karakteristiek.

Op dit erf zijn de volgende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat bouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, het hoge ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de reeks houten deuren in de langsgevel, de vier- en zesruits ramen met luiken enerzijds en de getoogde stalramen anderzijds.
- Het bijgebouw als kenmerkend onderdeel van een boerenerf: in dit geval de voormalige wagenschuur (?) van één bakstenen bouwlaag op rechthoekig grondplan met getoogde deuren en stalramen, en een pannen zadeldak met windveren. Het bijgebouw is qua positie, omvang en verschijningsvorm ondergeschikt aan het flankerende hoofdgebouw.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: de leilindes aan de straatzijde, de opgaande solitaire bomen op het erf (indicatief aangegeven) en de haagbeplanting rondom het perceel. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Breestraat 2;4: hoofdgebouw.

Breestraat 2;4: actuele luchtfoto met markering van de groenelementen. Op de foto's het rijtje leilindes, de lindebom en de beukenhaag.

Kortestraat 1;1a

Op dit erf is de oorspronkelijke agrarische bebouwing verdwenen. Wel zijn karakteristieke elementen van de erfbeplanting behouden, namelijk:

- De beplanting op dit erf draagt bij aan de groene uitstraling van de buurt. Op de hoek van de achterste perceelsgrens staat een karakteristieke eik.

Kortestraat 1;1a: bomen op de achterste perceelsgrens gezien vanaf de Liessentstraat.

Kortestraat 1;1a: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief).

Kortestraat 5;5b

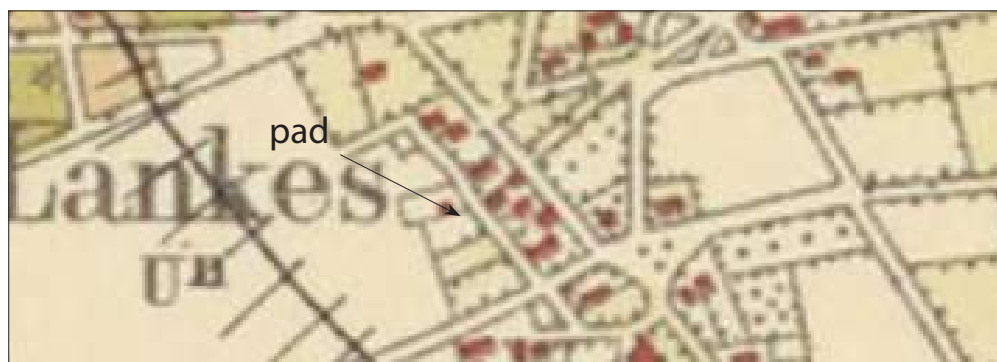
Oude bouwplaats met voormalige langgevelboerderij uit omstreeks 1900 (BAG gegevens), gesitueerd in de historische bebouwingszone aan de westflank van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), met de kopgevel van het woongedeelte op het westen (daar liep oorspronkelijk een pad voorlangs) en de kopgevel van het bedrijfsgedeelte op het oosten. De langgevel met alle deuren op een rij is georiënteerd op het zuiden. Daar staat nog een vrijstaande voormalige kippenbroederij uit de jaren vijftig die z'n agrarische uitstraling heeft behouden ondanks de herbestemming tot kantoorruimte. De overige bijgebouwen op het erf zijn sterk gewijzigd.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken zadeldak met rode pannen, de reeks van vier deuren in de langgevel, de (vernieuwde) vier- en zesruits ramen met luiken. De brede deuren van de stal en deel zijn vervangen door schuivende exemplaren.
- Het bijgebouw als kenmerkend onderdeel van een boerenerf: in dit geval de voormalige kippenbroederij van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan met bakstenen gevels, getoogde staldeur, vier en zesruits stalramen en zadeldak met rode pannen. Het bijgebouw is qua positie, omvang en verschijningsvorm ondergeschikt aan het flankerende hoofdgebouw.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: het onderscheid tussen een groen woonerf en een 'leger' bedrijfserf met opgaande solitaire (fruit)bomen (indicatief aangegeven), beukenhaag (verspreid) en leilindes voor het woongedeelte. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Kortestraat 5;5b: hoofd- en bijgebouw.

Kortestraat 5;5b: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief). De kaart van 1896 toont het verdwenen pad en de foto de leilindes en de beukenhaag..

Kortestraat 7

Voormalige langgevelboerderij uit 1885 (ingemetselde jaarsteen), gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), met de kopgevel van het woongedeelte op het westen (daar liep oorspronkelijk een pad voorlangs) en de kopgevel van het bedrijfsgedeelte op het oosten. De langsgevel met alle deuren op een rij is georiënteerd op het zuiden. Daar staat nog een vrijstaand bijgebouw dicht op het bedrijfsgedeelte en een bijgebouw voor het woongedeelte. Beide bijgebouwen zijn jonger dan het hoofdgebouw.

Bij de herbestemming tot kantoor is de verschijningsvorm van de boerderij en de kenmerkende tweedeling goeddeels herkenbaar gebleven. Dat geldt niet voor de erfinrichting, de hoge taxus- en laurierhagen op de erfgrans en de leilindes voor het bedrijfsgedeelte.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de reeks deuren in de zuidelijke langsgevel, de (vernieuwde) vier- en zesruits ramen met luiken enerzijds en de getoogde stalramen anderzijds.
- Bijgebouwen als kenmerkende onderdelen van een boerenerf: in dit geval twee stuks omdat ze qua positie, hoofdvorm en eenvoudige verschijningsvorm ondergeschikt zijn aan het flankerende hoofdgebouw en de erfkarakteristiek ondersteunen. Jammer is wel dat ze wit zijn gestuukt en daardoor teveel opvallen.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: de opgaande solitaire bomen (indicatief aangegeven) en de houtwallen op de erfgrans. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Kortestraat 7: hoofdgebouw met zuidgevel (b) en noordgevel aan de straat (o)..

Kortestraat 7: twee foto's van de gemoderniseerde bijgebouwen (links), een actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (rechtsboven), en een foto van de houtwal en solitaire bomen op het erf (rechtsonder).

Kortestraat 2

Voormalige langgevelboerderij uit omstreeks 1900 (BAG gegevens), gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan en met alle deuren op een rij aan het tracé Lankesstraat - Venstraat, met het woongedeelte op het westen en het oorspronkelijke bedrijfs gedeelte op het oosten. Het bedrijfs gedeelte is bij de woning getrokken maar de karakteristieke tweedeling is goed herkenbaar gebleven in het gevelbeeld en in mindere mate ook nog in de inrichting van het maaiveld. Wel is de ligusterhaag aan de Kortestraat aan de hoge kant en de laurierhaag aan de Wisselstraat niet streekeigen.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken zadeldak met gesmoorde pannen, de reeks van drie deuren in de langgevel, de (vernieuwde) T-ramen met luiken enerzijds en de getoogde stalramen anderzijds.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: de opgaande solitaire fruit-/bomen (indicatief aangegeven), de haagbeplanting rondom het perceel (niet overal qua soort of hoogte) en de leiboom bij de voordeur van het oorspronkelijke woongedeelte. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Kortestraat 2: hoofdgebouw.

Kortestraat 2: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief) en de bijbehorende foto's van de solitaire fruit-/bomen, ligusterhaag en lindeboom.

Kromstraat 1

Voormalige T-boerderij bestaande uit een voorhuis uit 1928 (ingemetselde jaarsteen) en een vroeg-naoorlogs achterhuis, gesitueerd aan de oorspronkelijk onbebouwde oostflank van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden). Het pand ligt met de brede voorgevel van het woongedeelte op het westen: daar liep oorspronkelijk een pad voorlangs en ligt nu nog een driehoekig grasveld met bomenrij (zie hoofdstukken landschap en buurtschap). Het bedrijfsgedeelte ligt op het oosten en wordt geflankeerd door de weg naar Vensteeg (restant bomenrij en houtwal). Aan de noordflank staan nog twee vrijstaande bijgebouwen met de rug naar de Kromstraat. De hoge laurierhaag haaks daarop is niet streekeigen.

Op dit erf zijn de volgende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het duidelijk herkenbaar is als boerderij en daarmee de agrarische oorsprong van de buurtschap levend houdt. Cruciaal voor de herkenbaarheid van deze T-boerderij zijn: de hoofdvorm van één hoge bouwlaag op T-vormig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, de hoge ononderbroken zadeldaken met gesmoorde pannen (voorhuis) en golfplaten (achterhuis), de schuiframen met bovenlichten en luiken enerzijds en de getoogde vier- en zesruits stalramen anderzijds. De golfplaten op het dak en de schuifdeuren in de zuidgevel detoneren in het historische beeld.
- De bijgebouwen als kenmerkende onderdelen van een boerenerf: in dit geval twee kleine van de weg afgekeerde bijgebouwen (varkens- en kippenhok?) met bakstenen gevels en zadeldaken met ongelijke schilden (rode pannen op het varkenshok en golfplaten op het kippenhok). In al hun eenvoud dragen beide bijgebouwen qua positie, omvang en verschijningsvorm in hoge mate bij aan de erfkarakteristiek.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: het onderscheid tussen een groen woonerf en een 'leger' bedrijfserf, de opgaande solitaire bomen (indicatief aangegeven), de haagbeplanting op de erfgrens (minus de laurier), de fruitboomgaard en de grote eik voor de boerderij. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Kromstraat 1: hoofdgebouw.

Kromstraat 1: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief). De kaart van 1896 en de foto's tonen de historische wegentracés.

Lankesstraat 5

Oude bouwplaats in de historische bebouwingszone aan de westflank van het driehoekige groen hart (de voormalige gemene heidegronden). Vermoedelijk was dit oorspronkelijk een schuur die hoorde bij een inmiddels verdwenen boerderij. Voorlangs liep oorspronkelijk een pad dat aftakte via het verdwenen Kapelpad. Het gebouw is vermoedelijk in 1969 (BAG gegevens) verbouwd tot woning, maar de hoofdvorm, de eenvoud en het 'lege' erf zijn desondanks herkenbaar gebleven. De kleine ruitjes in de deuren en de chique dakpannen detoneren enigszins in het historische beeld.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken wolfsdak, de reeks deuren in de langsgevel en de getoogde stalramen.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: de solitaire bomen op het perceel (indicatief aangegeven) en de houtwal aan de Lankesstraat met grote karakteristieke boom. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Lankesstraat 5: hoofdgebouw (b) en houtwal aan de Lankesstraat (o).

Lankesstraat 5: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief). De kaart van 1896 toont de positie t.o.v. de verdwenen bebouwing en wegentracés.

Lankesstraat 2;4

Voormalige langgevelboerderij uit 1883 (ingemetselde jaarsteen), gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan en met alle deuren op een rij aan de Lankesstraat, met het oorspronkelijke woongedeelte op het westen (daar liep ooit een pad voorlangs) en het oorspronkelijke bedrijfsgedeelte op het oosten. Het bedrijfsgedeelte heeft thans ook een woonfunctie. Bij die woningsplitsing is de karakteristieke tweedeling in het gevelbeeld en de erfinrichting enigszins geweld aangedaan omdat de tweede woning teveel een kopie is geworden van het oorspronkelijke woongedeelte inclusief de vensterluiken en zelfs met halfronde dakkapellen. Daardoor is de historische essentie moeilijk afleesbaar en ontstaat verwarring. Dat is jammer. Dat geldt ook voor de hoge laurierhaag aan de achterzijde. Niettemin is de hoofdvorm één onlosmakelijke eenheid, en het totale erf één ruimtelijk geheel. Dat gegeven van een twee-eenheid is karakteristiek.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge (vrijwel) ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de reeks deuren in de langsgevel. De deuren zelf, de zesruits vensters met luiken en de getoogde stalramen zijn vernieuwd en refereren aan de historische situatie.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boeren erf: de opgaande solitaire bomen (indicatief aangegeven) en de haagbeplanting (minus de laurier). Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Lankesstraat 2;4: hoofdgebouw.

Lankesstraat 2;4: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief). De kaart van 1896 toont de positie t.o.v. het verdwenen pad. Op de foto's de hagen.

Liessentstraat 17

Schuur annex varkenshok van onbekende ouderdom horende bij een burgerwoning uit 1962, gesitueerd aan de noordzijde van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden) op een historische bouwplaats die aangegeven staat op de kadastrale minuut en gelegen tussen de Liessentstraat en de Breestraat. De overhoekse situering is gerelateerd aan het stratenpatroon van vóór de aanleg van de rechtgetrokken Liessentstraat.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het bijgebouw houdt in al zijn eenvoud de herinnering levend aan de agrarische oorsprong van de buurtschap, dankzij de kloeke rechthoekige hoofdvorm met pannen zadeldak, windveren, bakstenen plint, houten gevelbeschot, tweeruits stalramen en varkensdeurtjes.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: het groepje fruitbomen aan de Liessentstraat. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Liessentstraat 17: bijgebouw en groepje fruitbomen.

Liessentstraat 17: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief).

Liessentstraat 18

Op dit erf is de oorspronkelijke agrarische bebouwing verdwenen. Wel zijn karakteristieke elementen van de erfbeplanting behouden, namelijk:

- De beplanting aan de voorzijde van dit erf draagt bij aan de groene uitstraling van de straat. Het betreft vier leilindes die voor het woongedeelte van de boerderij hebben gestaan.

Liessentstraat 18: rijtje leilindes die direct voor de gesloopte boerderij hebben gestaan.

Liessentstraat 18: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief).

Liessentstraat 26

Historische bouwplaats met een voormalige langgevelboerderij die na een brand in 2015 'in stijl' is herbouwd op de oude plek, gesitueerd aan de noordzijde van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan en met alle deuren op een rij aan het historische tracé van de Liessentstraat, met het woongedeelte op het westen en het voormalige bedrijfs gedeelte op het oosten. Het bedrijfs gedeelte heeft thans ook een woonfunctie. Bij de herbouw fungeerde het origineel als inspiratiebron en is de karakteristieke tweedeling gerespecteerd. Dat geldt helemaal niet voor de erfinrichting want die bestaat alleen uit een 'kale' grasmat met coniferen op de erfgrens. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Op dit erf zijn de volgende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Dit is weliswaar een recente kopie maar het pand staat op een oude bouwplaats. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dit gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge (vrijwel) ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de reeks deuren in de langsgevel, de vier- en zesruits ramen enerzijds en de getoogde stalramen anderzijds.

Liessentstraat 26: herbouwde 'boerderij' en coniferen haag op de erfgrens.

Liessentstraat 26: actuele luchtfoto met de herbouwde 'boerderij' temidden van een kaal erf.

Liessentstraat 28 / Goorkensweg 7

Oude bouwplaats met boerderij die in 1920 (BAG gegevens) is verbouwd of vervangen door twee rug-aan-rugwoningen, gesitueerd aan de noordzijde van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan het historische tracé van de Liessentstraat. Bij de splitsing is de karakteristieke hoofdvorm behouden, maar zijn de ontsluiting aan de langzijde en de tweedeling tussen woon- en bedrijfsgebouwe verlaten; ook qua erfinrichting en -beplanting. De hoofdvorm is desondanks één onlosmakelijke eenheid, en het totale erf één ruimtelijk geheel. Dat gegeven van een twee-eenheid is karakteristiek. Vermoedelijk lag het woongedeelte op het westen en het bedrijfsgebouwe op het oosten.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouwe omdat het duidelijk herkenbaar is als voormalige boerderij en daarmee de agrarische oorsprong van de buurtschap levend houdt. Cruciaal voor de herkenbaarheid zijn: de hoofdvorm van één hoge bouwlaag op rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels en het hoge wolfsdaken met rode pannen.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boeren erf: een aantal solitaire bomen (indicatief aangegeven) en een enkele lage beukenhaag. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Liessentstraat 28 / Goorkensweg 7: hoofdgebouwe.

Liessentstraat 28 / Goorkensweg 7: karakteristieke groenelementen (indicatief) op een actuele luchtfoto en op twee foto's.

Liessentstraat 30

Dubbele landarbeiders- of knechtenwoning uit ca. 1920 (BAG gegevens), gesitueerd aan de noordzijde van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan en georiënteerd op het historische tracé van de Liessentstraat. Bij de dorpseigen karakteristiek van Lankes horen niet alleen 'rijke' grote boerderijen maar ook eenvoudiger woningen zoals deze. Dat maakt het veelzijdige plaatje van de buurtschap compleet.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat de dubbele woning in al zijn eenvoud de herinnering levend houdt aan de agrarische oorsprong van de buurtschap. Cruciaal voor de herkenbaarheid van dit type langhuis zijn: het bouwvolume van één bouwlaag op rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels, de spiegelsymmetrische voorgevel en het hoge zadeldak met rode pannen; allemaal zonder poespas.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel erf: één solitaire leilinde terzijde van de woning (hoogstwaarschijnlijk een relict van een boerderij die hier ooit heeft gestaan) en een lage ligusterhaag aan de straatzijde. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf zie p.12.

Liessentstraat 30: hoofdgebouw.

Liessentstraat 30: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief) en de solitaire leilinde terzijde van de woning op de foto.

Nieuwstraat 31

Historische bouwplaats met een T-boerderij uit 1928 (BAG gegevens), gesitueerd op het uiteinde van de historische bebouwingszone ten zuidwesten van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden). Het pand ligt met de brede voorgevel van het woongedeelte op het zuiden en de kopgevel van het bedrijfsgedeelte op het noorden. Deze karakteristieke tweedeling is nog herkenbaar in het gevelbeeld maar veel minder in de erfinrichting. De hagen zijn veelal te hoog en bovendien van laurier.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het duidelijk herkenbaar is als boerderij en daarmee de agrarische oorsprong van de buurtschap levend houdt. Cruciaal voor de herkenbaarheid van deze T-boerderij zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op T-vormig grondplan, de bakstenen gevels, de haaks kruisende zadel- en mansardedaken met gesmoorde pannen, de vier- en zesruits ramen enerzijds en de getoogde stalramen anderzijds.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: drie leilindes voor het woongedeelte en verspreid op het erf enkele solitaire fruit-/bomen (indicatief aangegeven). Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een boerderij zie p.12.

Nieuwstraat 31: hoofdgebouw.

Nieuwstraat 31: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief) en op de foto's de karakteristieke bomen rond het woongedeelte.

Nieuwstraat 35

Historische bouwplaats met voormalige boerderij uit 1780 (BAG gegevens), gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), met het woongedeelte en de voordeur op het zuiden en het voormalige bedrijfsgedeelte met dwarsdeel op het noorden (daar boog een pad voorlangs). Het bedrijfsgedeelte hoort thans bij de woonfunctie. De boerderij is in hoge mate gaaf bewaard gebleven en daarom beschermd als gemeentelijk monument. Die gaafheid geldt ook voor het erf met diverse groenelementen en bijgebouwen. Dit is het meest gaaf en compleet bewaarde boerenerf van Lankes. De voormalige schuur op nr. 37 hoorde oorspronkelijk bij dit erf. Daarom is het bij nieuwe ontwikkelingen belangrijk om beide nummers altijd als één ruimtelijke geheel te zien (daarom ook één gezamenlijke luchtfoto op p. 47).

Op dit erf zijn de volgende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat bouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de dubbele deuren in de langsgevel.
- De bijgebouwen als kenmerkende onderdelen van een boerenerf: in dit geval twee kleine van de weg afgekeerde bijgebouwen (waaronder een open wagenschuur) en vijf bijgebouwen terzijde van de boerderij (waaronder een bakhuis en een kippenhok), alle uitgevoerd in baksteen of hout met flauw hellende zadeldaken met pannen of golfplaten. In al hun eenvoud dragen deze bijgebouwen qua positie, omvang en verschijningsvorm in hoge mate bij aan de erfkarakteristiek.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: haagbeplanting op de erfgrens (liguster, beuk) en op het erf (meidoorn), houtwallen (oostzijde), solitaire bomen (indicatief aangegeven op p.47) en leilindes voor het woongedeelte. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een boerderij zie p.12.

Nieuwstraat 35: hoofdgebouw.

Nieuwstraat 35: bijgebouwen op het ruime erf ten oosten van het hoofdgebouw. .

Nieuwstraat 37

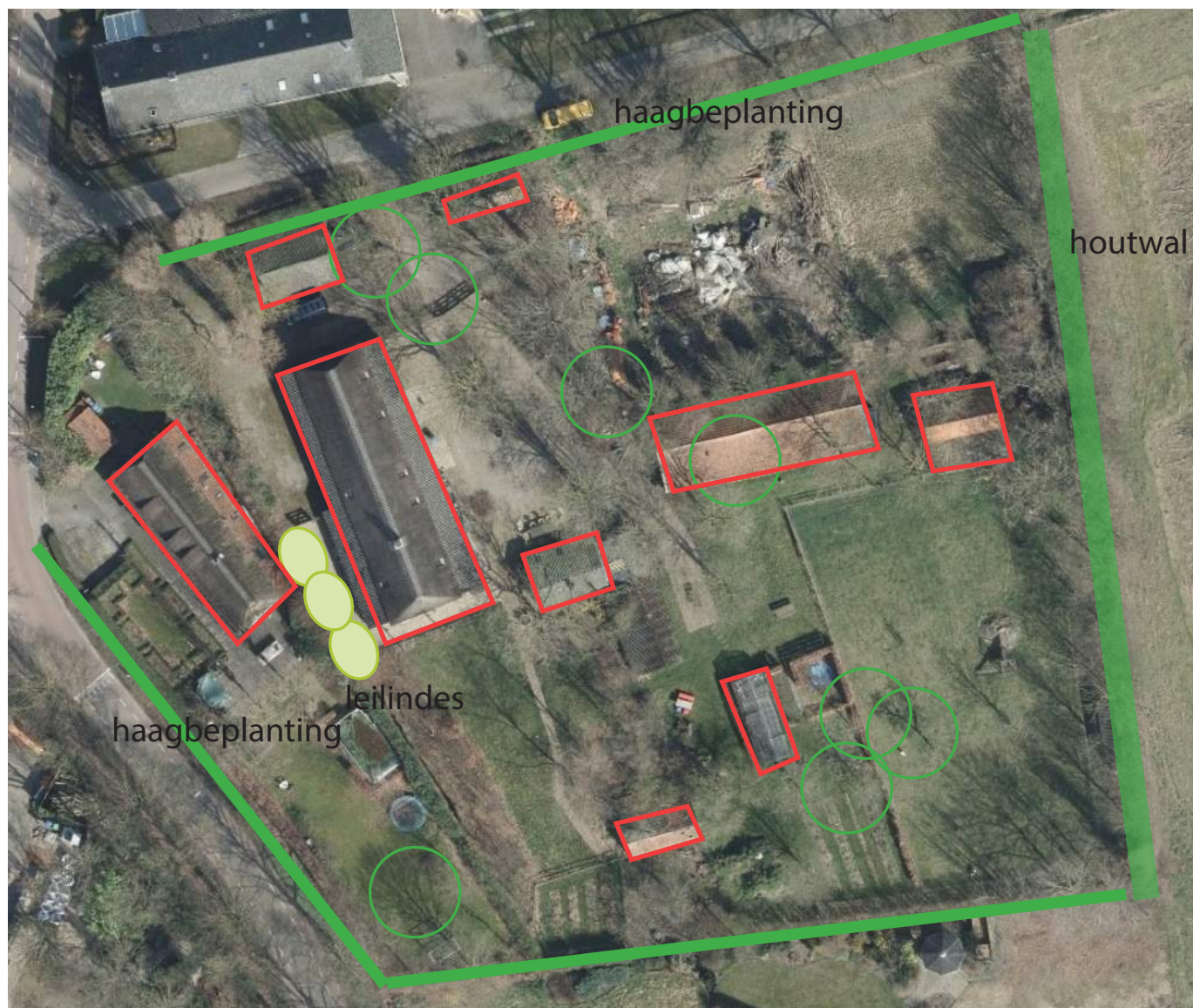
Historische bouwplaats met voormalige schuur uit 1900 (BAG gegevens) oorspronkelijk horende bij de boerderij op nr. 35, gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden). De voormalige schuur heeft thans een woonfunctie. Bij die verbouw is in het gevelbeeld een soort tweedeling aangebracht als ware het ooit een langgevelboerderij met leilinden voor het woongedeelte. Daardoor werd de historische (ondergeschikte) relatie met de flankerende boerderij op nr. 35 lastig afleesbaar en ontstaat onnodig verwarring. Daarom is het bij nieuwe ontwikkelingen belangrijk om beide nummers altijd als één ruimtelijke geheel te zien (daarom ook één gezamenlijke luchtfoto op de volgende pagina). De hoge laurierhaag op de erfgrans detoneert in het dorpsbeeld.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw (eigenlijk een bijgebouw van nr.35) omdat het pand in al zijn eenvoud de herinnering levend houdt aan de agrarische oorsprong van de buurtschap. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dit gebouw zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge wolfsdak met riet en pannen dakvoet. Het vertroebelde onderscheid tussen woon- en bedrijfs gedeelte valt te verbeteren.
- Voor de groenelementen zie het laatste puntje op p.44.

Nieuwstraat 37: hoofdgebouw en haag langs de Nieuwstraat.

Nieuwstraat 35 en 37: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief).

Nieuwstraat 28

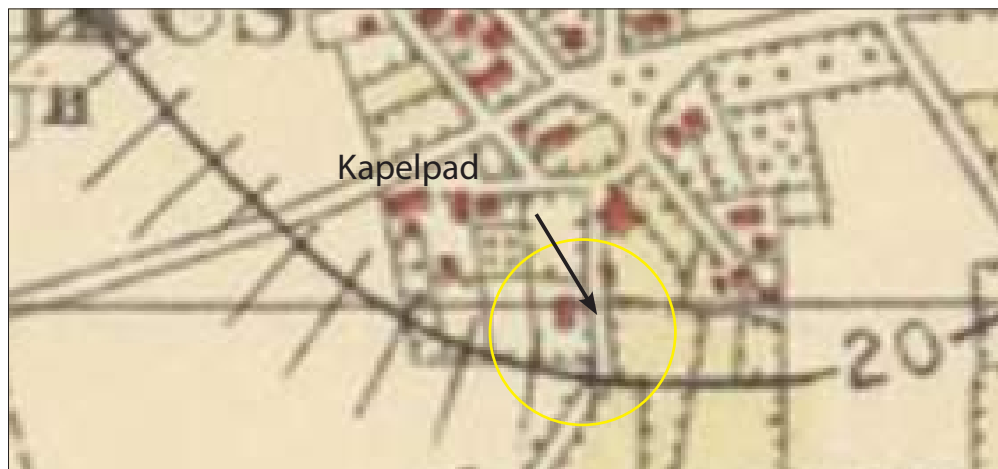
Voormalige langgevelboerderij uit 1889 (ingemetselde jaarsteen), gesitueerd ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), met de langsgevel waarin alle deuren op een rij georiënteerd op het oosten. Direct voorlangs liep oorspronkelijk het Kapelpad richting Volkel; dat verklaart de huidige afstand tot de Nieuwstraat met oprit met rij berken. Het bedrijfsgebied is vermoedelijk in 2006 (BAG gegevens) bij de woning getrokken, maar de karakteristieke tweedeling is desondanks goed herkenbaar gebleven in het gevelbeeld, maar veel minder in de erfinrichting.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de reeks deuren in de langsgevel, de getoogde stalramen enerzijds en de zesruits ramen met luiken anderzijds.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: fruitbomen op het voorerf, solitaire bomen (indicatief aangegeven), leilindes voor het woongedeelte, haagbeplanting en een houtwal aan de zuidzijde. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Nieuwstraat 28: hoofdgebouw.

Nieuwstraat 28: actuele luchtfoto met markering van de karakteristieke groenelementen (indicatief), tevens op twee foto's. De kaart van 1896 toont de positie t.o.v. het voormalige Kapelpad.

Nieuwstraat 30

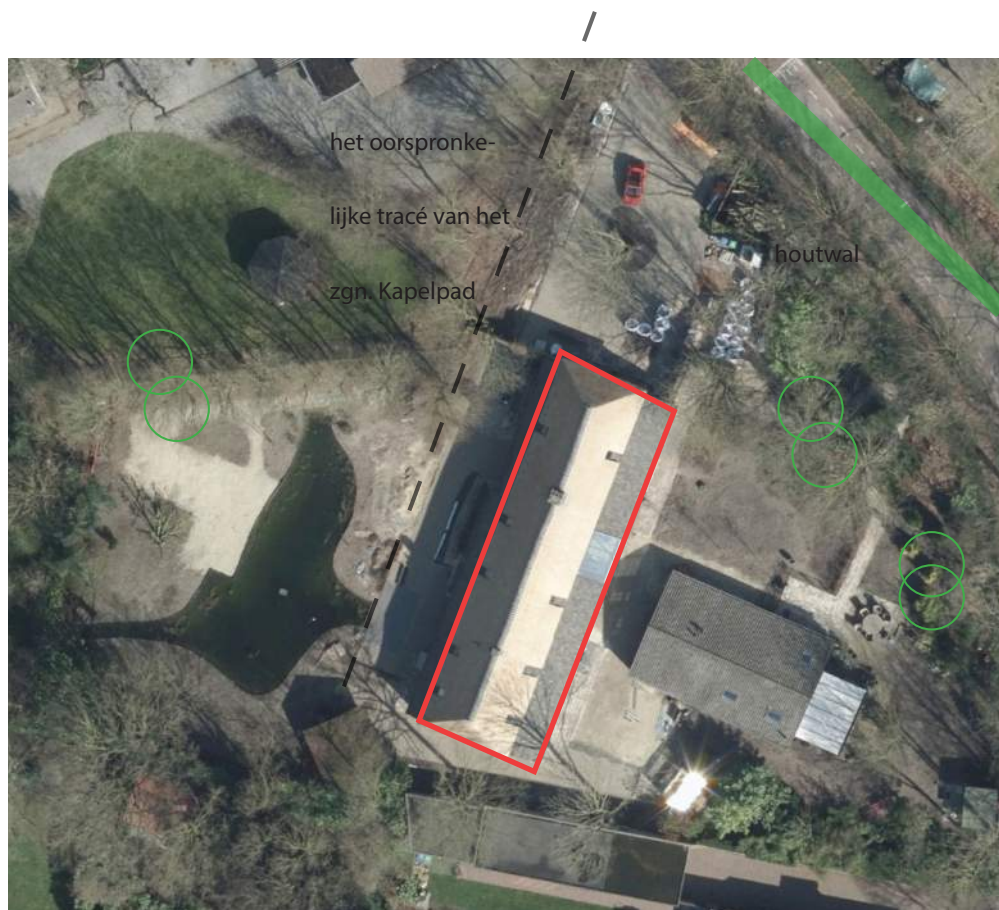
Historische bouwplaats met een voormalige langgevelboerderij uit 1870 (BAG gegevens), gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), met de langsgevel waarin alle deuren op een rij georiënteerd op het oosten. Direct voorlangs deze gevel liep oorspronkelijk het Kapelpad. Het bedrijfsgedeelte maakt thans deel uit van de woning, maar de karakteristieke tweedeling is desondanks goed herkenbaar gebleven in het gevelbeeld, maar meer vertroebeld in de erfinrichting.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken wolfsdak met riet en pannen dakvoet, de reeks deuren in de langsgevel, de getoogde stalramen enerzijds en de zesruits ramen met luiken anderzijds.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: de opgaande solitaire bomen (indicatief aangegeven) en de houtwal op de erfgrans. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Nieuwstraat 30: hoofdgebouw.

Nieuwstraat 30: actuele (lucht)foto met markering van de karakteristieke houtwal. Op de luchtfoto en de kaart van 1896 het tracé van het voormalige Kapelpad.

Venstraat 2;4

Voormalige langgevelboerderij uit 1890 (BAG gegevens), gesitueerd aan een dicht bebouwd knooppunt direct ten zuiden van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), met het woongedeelte én de voordeur op het westen (gericht op de kruising), het voormalige bedrijfs gedeelte op het oosten met de deuren in de langsgevel evenwijdig aan de Venstraat. Bij de woningsplitsing is de karakteristieke tweedeling tussen het woon- en bedrijfs gedeelte herkenbaar gebleven in het gevelbeeld en ook enigszins gerespecteerd in de erfinrichting. De hoofdvorm is één onlosmakelijke eenheid, en het totale erf één ruimtelijk geheel. Dat gegeven van een twee-eenheid is karakteristiek.

Op dit erf zijn de volgende met elkaar samenhangende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat het een type langhuis betreft waaraan de buurtschap zijn naam ontleent en waarvan enkele voorbeelden resteren. Cruciaal voor de herkenbaarheid en agrarische oorsprong van dat gebouwtype zijn: de hoofdvorm van één bouwlaag op langgerekt rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels met gecementeerde plint, het hoge ononderbroken zadeldak met gesmoorde pannen, de bedrijfsdeuren in de langsgevel, de getoogde stalramen enerzijds en de zesruits ramen met luiken anderzijds.
- De volgende groenelementen als kenmerkende onderdelen van een traditioneel boerenerf: het rijtje van vijf leilindes en de lage ligusterhaag rond het oorspronkelijke woongedeelte. Voor het groene inrichtingsprincipe van een erf bij een langgevelboerderij zie p.12.

Venstraat 2;4: hoofdgebouw.

Venstraat 2;4: actuele (lucht)foto's met markering van de karakteristieke leilindes en ligusterhaag.

Wisselstraat 2;4

Dubbele landarbeiders- of knechtenwoning uit 1929 (ingemetselde jaarsteen), gesitueerd aan de oorspronkelijk onbebouwde oostzijde van het driehoekige groene hart (de voormalige gemene heidegronden), evenwijdig aan en georiënteerd op de Wisselstraat. Op dit erf zijn geen karakteristieke groenelementen. Bij de dorpseigen karakteristiek van Lankes horen niet alleen 'rijke' grote boerderijen maar ook eenvoudiger woningen zoals deze. Dat maakt het veelzijdige plaatje van de buurtschap compleet.

Op dit erf zijn de volgende elementen karakteristiek:

- Het hoofdgebouw omdat de dubbele woning in al zijn eenvoud de herinnering levend houdt aan de agrarische oorsprong van de buurtschap. Cruciaal voor de herkenbaarheid van dit type langhuis zijn: het bouwvolume van één bouwlaag op rechthoekig grondplan, de bakstenen gevels, de vrijwel spiegelsymmetrische voorgevel en het hoge zadeldak met gesmoorde pannen; allemaal zonder poespas. De visuele samenhang van deze twee-eenheid raakt wel enigszins vertroebeld door de onderscheidende omgang met kleuren, dakpannen en toevoegingen zoals rolluiken, dakkapellen en een erker.

Wisselstraat 2;4: hoofdgebouw.

Wisselstraat 2;4: actuele luchtfoto's met van het erf (alleen het hoofdgebouw is karakteristiek).

AANBEVELINGEN

algemeen

In de zoektocht naar ontwikkelingsmogelijkheden binnen dorpseigen kaders biedt dit rapport een overzicht van karakteristieke groen- en bebouwingselementen. Die zijn zó karakteristiek voor Lankes dat de inzet bij nieuwe ontwikkelingen zal zijn om ze in stand te houden, waar mogelijk te versterken en/of respectvol te transformeren. Er gaat dus geen stomp over. De intentie is om te zoeken naar een optimale balans tussen bestaande kenmerken en nieuwe gebruikswensen.

bestaande hoofdgebouwen

- Respecteer bij woningsplitsing de visuele eenheid van het hoofdgebouw qua hoofdvorm, materiaal- en kleurgebruik, en hou de karakteristieke tweedeling tussen het woon- en het bedrijfsgebouw herkenbaar in het gevelbeeld, de oriëntatie van het gebouw en de erfinrichting. Een goed voorbeeld hiervan is Venstraat 2;4.

bestaande bijgebouwen

- Door hun functionele karakter kunnen bijgebouwen vrij eenvoudig een andere bestemming krijgen, zolang ze qua positie, omvang en verschijningsvorm ondergeschikt blijven aan het hoofdgebouw en hun agrarische uitstraling behouden. Een goed voorbeeld hiervan is de voormalige kippenbroederij bij Kortestraat 5;5b.

nieuwbouw / architectuur / paden

- Historische bouwplaatsen waar de oude bebouwing is verdwenen, zijn mogelijk interessant voor nieuwbouw. Bij verdichting is het van belang om qua situering en oriëntatie aan te sluiten op het bestaande wegenpatroon óf aan te haken op verdwenen paden (zie kaart p.11). Die paden zijn mogelijk ook interessant voor een circuit van nieuwe ommetjes door de buurtschap.
- Nieuwe bouwplaatsen zijn denkbaar bij de oorspronkelijke bedrijfsgebouwen van de bestaande boerderijen.

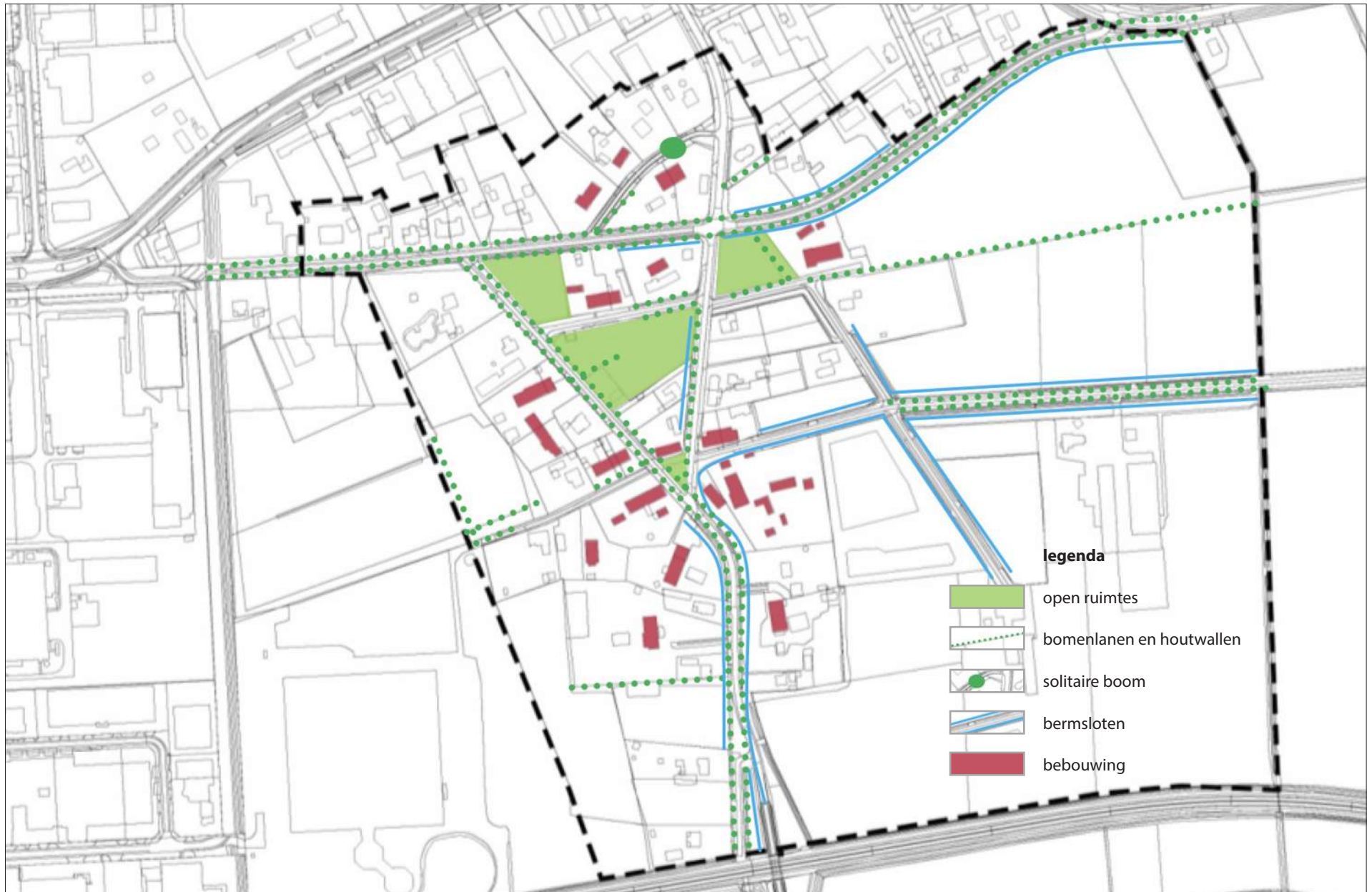
- De architectuur van nieuwbouw voegt zich harmonisch in de dorpseigen karakteristiek én er is altijd sprake van een samenhangend ensemble waarin bebouwing en beplanting elkaar ondersteunen en versterken.

erfinrichting en -beplanting

Hagen, fruitbomen, leilindes, solitaire bomen en houtwallen zijn passende bestanddelen voor de ontwikkeling van een (nieuw) Lankes erf. Laat je daarbij inspireren door de oorspronkelijke inrichtingsprincipes:

- Haagbeplanting tot een hoogte van 80 à 120 cm. is een passende afscheiding rond of bij een boerderij, wei, boomgaard, moes- of bloementuin. Streekeigen soorten zijn onder meer meidoorn, sleedoorn, liguster, beuk of gemengde vorm. Veel erven worden momenteel omgeven door een modern hekwerk met gaas. Beter passend voor Lankes zou zijn om aan de straatzijde van het hek een haag aan te planten.
- Fruitboomgaarden of verspreid staande fruitbomen komen op enkele erven nog voor, veelal bij het woongedeelte, en - net als de moestuin - omgeven door een haag als meidoorn en sleedoorn.
- Bij de meeste boerderijen staan lindebomen, vaak als leibomen op 2 à 3 meter afstand aan de zonzijde van het woongedeelte om de woning koel te houden.
- Aan de rand van het erf en bij de bijgebouwen staan hoogopgaande bomen als kastanje, walnoot, beuk en eik. Ook worden erven dikwijls omgeven door een houtwal met diverse soorten beplanting zoals eik, berk, lijsterbes, vuilboom.
- De inrichting van het erf sluit van oorsprong aan bij de indeling van de boerderij met een woon- en bedrijfsgebouw. Karakteristiek is de tweedeling waarbij de vormgeving en detaillering van het woongedeelte met het woonerf meer aandacht kregen dan die van het bedrijfsdeel: een belangrijk uitgangspunt bij de splitsing van een boerderij cq. erf. Voor meer uitleg over de inrichting van het erf: zie het hoofdstuk 'de erven'.

BIJLAGE 1: KARAKTERISTIEKE GROEN- EN BEBOUWINGSELEMENTEN IN KAART GEBRACHT

Verzamelkaart met de karakteristieke gebouwen en groenelementen op buurtniveau. De karakteristieke groenelementen op de erven staan niet op deze kaart maar op de luchtfoto's (p.15-55).

BIJLAGE 2: BEKEKEN ADRESSEN

Breestraat 1
Breestraat 3
Breestraat 2;4

Kortestraat 1;1a
Kortestraat 3
Kortestraat 5;5b
Kortestraat 5a
Kortestraat 7
Kortestraat 2

Kromstraat 1
Kromstraat 2

Lankesstraat 1
Lankesstraat 5
Lankesstraat 2;4
Lankesstraat 2a

Liessentstraat 17
Liessentstraat 18
Liessentstraat 18a
Liessentstraat 18b
Liessentstraat 20;20a
Liessentstraat 22
Liessentstraat 24;24a
Liessentstraat 26
Liessentstraat 28 / Goorkensweg 7
Liessentstraat 30
Liessentstraat 32
Liessentstraat 34

Nieuwstraat 29a
Nieuwstraat 31
Nieuwstraat 33
Nieuwstraat 35
Nieuwstraat 37
Nieuwstraat 24
Nieuwstraat 26
Nieuwstraat 28
Nieuwstraat 28a
Nieuwstraat 30
Nieuwstraat 30a

Venstraat 1;1a
Venstraat 3;3a
Venstraat 2;4

Wisselstraat 1
Wisselstraat 2;4
Wisselstraat 6
Wisselstraat 8

BIJLAGE 3: GERAADPLEEGDE BRONNEN

publicaties, rapporten

- Berkel, van G. & K. Samplonius (2006). *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en historie*, uitgeverij Spectrum 2006
- BügelHajema, *Visie Lankes (concept)*, ongedateerd i.o.v. de gemeente Uden
- Dirven, G. (2013). *Traditionele boerenlandschappen, boerenerven en landbouwhuisdieren in Noord-Brabant*, Woudrichem 2013
- Leenders. K.A.H.W. (2015). *De dynamische hoeve. Veranderingen in boerderijgebouwen en hun omgeving in de Meierij van 's-Hertogenbosch 1662–2015*, Woudrichem 2015
- Timmer, J., J.Toebast en M.Bimmel (2012). *Historische boerderijen van Peelland tot Land van Cuijk. Handreikingen voor het behoud van het ruraal erfgoed*, Geertruidenberg 2012

internet

- ahn.arcgisonline.nl
- archieven.nl
- bagviewer.kadaster.nl (indicatie bouwjaren)
- beeldbank.cultureelerfgoed.nl (kadastrale minuut)
- bhic.nl (beeldbank)
- brabantserfgoed.nl
- geoweb, cyclorama intranet gemeente Uden
- kaartbank.brabant.nl
- perceelloep.nl
- topotijdreis.nl (topografische kaarten)

Zicht op het open landschap ten oosten van Lankes. Vroeger was dit landschap kleinschaliger ingericht met houtwallen, hagen en bomenrijen waarvan enkele fragmenten zijn behouden.

COLOFON

titel	Buurtschap Lankes
datum	Cultuurhistorisch waardevolle elementen (quickscan) Nijmegen, 13 december 2019 (definitieve versie)
in opdracht van	Gemeente Uden
contactpersonen	Linda IJsseldijk (gemeente Uden) Peter Oomen (bureau Nieuwblauw)
onderzoek, tekst ©	Leon van Meijel en Janneke Hoenselaars
rapportlayout	Leon van Meijel
actuele foto's ©	Leon van Meijel en Janneke Hoenselaars
luchtfoto's	geoweb, cyclorama intranet gemeente Uden
historische kaarten	topotijdreis.nl
disclaimer	Mogelijk gelden beeldrechten voor de luchtfoto's en de historische kaartjes. Deze rechten zijn niet geregeld. De opdrachtgever draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.

contact
Gemeente Uden
Postbus 83
5400 AB UDEN
postbus83@uden.nl
www.uden.nl

Landplus cultuurhistorisch advies
Sumatraplein 21
6524 KG NIJMEGEN
janneke@landplus.nl
www.landplus.nl

van Meijel - adviseurs in cultuurhistorie
Alphons Sieberspad 16
6532 AG NIJMEGEN
vanmeijel@adviseursincultuurhistorie.nl
www.adviseursincultuurhistorie.nl

Van Meijel
adviseurs in cultuurhistorie